

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»

Навчально-науковий Інститут мистецтв

Кафедра образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації

САМОСТІЙНА РОБОТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПСИХОЛОГІЯ СПРИЙНЯТТЯ МИСТЕЦТВ

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 02 Культура і мистецтво

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА «Образотворче мистецтво»

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 01.09 2019 р.

ЗМІСТ

1. Вступ
2. Пояснювальна записка
3. Структура самостійної роботи
4. Завдання для самостійного опрацювання
5. Рекомендовані підручники та посібники
6. Індивідуальна навчальна робота зі студентами

1. ВСТУП

Навчальна дисципліна науково обґрунтовує теоретичні знання процесу сприйняття різних видів мистецтва та художньої діяльності митця; формує художника-педагога, для якого високий професіоналізм гармонійно поєднується із глибоким розумінням законів мистецтва загалом; розкриває загальні закономірності психології сприйняття мистецтв із конкретизацією стосовно до його видів. Дисципліна «Психологія сприйняття мистецтв» є спеціалізованою, забезпечує теоретичну та практичну підготовку фахівців в галузі знань 02 Культура і мистецтво за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр».

Курс розкриває психологічні аспекти різних видів мистецтва, видів художньої творчості; закономірності сприймання і розуміння творів мистецтва; психологічні проблеми художнього естетичного виховання.

2. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Вивчення даної дисципліни спрямоване на формування у студентів психологічної компетентності, вмінь використовувати засвоєні знання у практичній роботі. Зміст курсу передбачає розгляд питань психології сприйняття мистецтв, творчої діяльності, її структури, видів, типології та закономірностей.

Особливе місце у змісті дисципліни належить психологічному аналізу механізмів сприйняття художньої, музичної, театральної діяльності.

Мета викладання дисципліни – формування цілісних уявлень про пізнавальні процеси в діяльності митця та особливості сприйняття мистецьких творів глядачем; освоєння принципів аналізу і розвитку уваги, різноманітних видів образної пам'яті, мислення, уяви; ознайомлення з історією і напрямками психології сприйняття мистецтва.

У результаті проведення лекційних занять студенти повинні знати психологічні особливості творчої особистості; характеристику об'єктивної і суб'єктивної сторін творчості; особливості видів творчості відповідно до видово-жанрової системи мистецтв; особливості художнього сприйняття.

У результаті проведення лекційних занять студенти повинні вміти: реалізувати отримані знання на практиці; володіти методикою аналізу і розвитку уваги, сприйняття, мислення, уяви митця; аналізувати за видами творчості відповідно до видово-жанрової системи мистецтв.

Цілі - ознайомлення з психологічними аспектами різних видів мистецтва, видів художньої творчості; закономірності сприймання і розуміння творів мистецтва; психологічні проблеми художнього естетичного виховання.

Зв'язок дисципліни з іншими предметами ґрунтується на матеріалах курсів «Загальна психологія», «Історія української культури», «Історія західно-європейського» та «Історія східно-європейського мистецтва».

Загальні компетентності (світоглядна, комунікативна, інформаційна, науково-дослідницька і самоосвітня), а саме:

- здатність до самостійного пошуку та оброблення інформації з різних джерел для розгляду конкретних питань;
- уміння оцінювати й модифікувати освоєні наукові методи і засоби художньої діяльності;
- спрямованість на розкриття особистісного творчого потенціалу та самореалізацію.

Фахові компетентності (організаційна, мистецтвознавча) та спеціальні (художньо-творча), а саме:

- здатність використовувати у практичній діяльності досвід психології сприйняття світового та вітчизняного візуального мистецтва;

Результати навчання (знання та практичні навички й вміння). Відповідно до вимог освітньої програми студенти повинні знати:

- загальні положення і етапи творчого процесу;
- особливості художнього виду творчості;
- психологічні основи художнього сприйняття;
- специфіку сприйняття різних видів мистецтва;
- вплив різних художніх стилів на психіку людини;
- індивідуально-психологічні властивості особистості митця;
- особливості процесів комунікації в різних видах мистецтва;

студенти повинні вміти :

- практично аналізувати особливості художнього сприйняття, мислення і уяви;
- класифікувати види мистецтва за рівнем і чинниками їх впливу на психіку людини.

• 3. СТРУКТУРА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХОЛОГІЯ СПРИЙНЯТТЯ МИСТЕЦТВ»

Назва теми	Кількість годин відведених на самостійну роботу
Тема 1. Мистецтво та його види (візуальні та часові, візуально-часові). Проблеми психології мистецтва. Л.Виготський, З.Фройд про психологію мистецтва.	2

Тема 2. Аналіз досліджень зорового сприйняття та уяви в контексті психології мистецтва. Уява та творчість.	2
Тема 3. Творчість. Художня і музична творчість, їх спільні і відмінні риси. Внутрішньопсихологічний конфлікт (ВОНО, Я, НАД-Я) у творчості.	4
Тема 4. Психоаналіз і творчість. Етапи творчого процесу. Мотивація та стимуляція творчості. Інтуїція у творчості. Сублімація і творчість.	4
Тема 5. Мистецький твір та особистість. Психологічна корекція особистості засобами мистецтва	6
Тема 6. Психологія художнього сприйняття. Особливості художнього сприйняття. Колір, форма, світло і тінь, перспектива у художньому сприйнятті.	6
Тема 8. Психологія архітектури. Сприйняття архітектурних стилів, їх вплив на психіку людини.	6
Тема 9. Психологія риторики.	10
Тема 10. Психологія живопису. Живописні стилі, особливості їх впливу на психіку людини.	
	60

4. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

*** Специфіка творчого процесу в мистецтві.**

Проаналізувати твори видатних художників, графіків, архітекторів.

*** Особливості психології сприйняття основних видів мистецтва.**

Проаналізувати твір театрального, музичного, кіномистецтва, синтетичних видів мистецтва.

5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Аллахвердов, Виктор Михайлович (доктор психологических наук ; род. 1946) Психология искусства: Эссе о тайне эмоцион. воздействия художеств. произведений / В.М.Аллахвердов. - СПб.: Изд-во ДНК, 2001. - 197 с. – (Серия "Психология и культура").
2. Антипова, Надежда Евгеньевна (кандидат психологических наук ; род. 1968) Психологические особенности художественного сознания личности: Монография / Н.Е.Антипова. - Мн.: БГПУ, 2002. - 100 с.

3. Басин, Евгений Яковлевич Теоретические проблемы искусства: логика, психология, эстетика, социология / Е. Я. Басин. - Москва: URSS: КомКнига, 2010. - 326 с.
4. Басин, Евгений Яковлевич Философская эстетика и психология искусства: учебное пособие для вузов по направлению подготовки ВПО 030100 — "Философия" / Е. Я. Басин, В. П. Крутоус. - Москва: Гардарики, 2007. - 286, [1] с. – (Disciplinae).
5. Бенеш Г. Психологія. Довідник. / Г.Бенеш. – К. : Знання-Прес, 2007. – 510 с.
6. В мире искусства: Слов. основных терминов по искусствоведению, эстетике, педагогике и психологии искусства / Сост.: Т.К.Каракаш, А.А.Мелик-Пашаев. - М.: Журн. "Искусство в шк.", 2001. - 381 с.
7. Вильсон, Гленн Психология артистической деятельности: Таланты и поклонники: Пер. с англ. / Гленн Вильсон. - М.: Когито-центр, 2001. - 383 с.
8. Выготский, Л. С. Психология искусства / [Сост., авт. послесл., с. 293-323, М. Г. Ярошевский]; Под ред. М. Г. Ярошевского; [Подгот. текста и коммент. В. В. Умрихина]. - М.: Педагогика, 1987. - 341, [4] с.
9. Выготский, Лев Семенович Психология искусства: Анализ эстет. реакции / Коммент. В.В.Иванова, И.В.Пешкова. - М.: Лабиринт, 1997. - 413, [2] с.
10. Галкин, Олег Абрамович Энергетическая концепция Э.Курта в современном научном контексте: Автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. искусствоведения: 17.00.02 / Бел. гос. акад. музыки. - Мн., 2001. - 21 с.
11. Галкин, Олег Абрамович Энергетическая концепция Э.Курта в современном научном контексте: Дис. на соиск. учен. степ. канд. искусствоведения: 17.00.02: 15.03.2001: 05.07.2001 / Бел. гос. акад. музыки. - Мн., 2001.
12. Гольцев, Виктор Александрович (1850—1906) Об искусстве: критические заметки / В. А. Гольцев. - Москва: URSS: ЛКИ, 2007. - 173 с. – (Из наследия мировой философской мысли, Эстетика).
13. Гройсман, Алексей Львович Личность. Творчество. Регуляция состояний: Рук. по театр. и паратеатр. психологии. - М.: Магистр, 1998. - 430, [5] с. – (Прикладная психология).
14. Дорфман, Леонид Яковлевич Эмоции в искусстве: Теорет. подходы и эмпири. исслед.. - М.: Смысл, 1997. - 424 с.
15. Евин, Игорь Алексеевич Искусство и синергетика / И.А.Евин. - М.: Едиториал УРСС, 2004. - 156 с.
16. Ершов, Петр Михайлович Скрытая логика страстей, чувств и поступков: искусство понимания себя и других, логика общения в жизни и на сцене, психофизическая природа искусства действий / П. М. Ершов. - Дубна: Феникс+, 2009. - 712 с.
17. Кривцун, Олег Александрович Психология искусства: [учебное пособие] / О. А. Кривцун. - Москва: Высшая школа, 2009. - 447 с.
18. Кривцун, Олег Александрович Эстетика: Учеб. для вузов по специальностям: "Культурология", "Философия", "Искусствоведение", "Музыковедение", "Филология", "Музеология" / О.А.Кривцун. - М.: Аспект Пресс, 2000. - 429, [1] с.
19. Крупник, Ефим Пинхутович Психологическое воздействие искусства / Крупник Е.П.. - М.: Ин-т психологии РАН, 1999. - 234, [1] с.
20. Кузин, Владимир Сергеевич Психология: Учеб. для сред. спец. учеб. заведений / В.С.Кузин. - М.: Рандеву-АМ: Агар, 1999. - 303, [1] с.
21. Куценков, Петр Анатольевич Психология первобытного и традиционного искусства / П. А. Куценков. - Москва: Прогресс-Традиция, 2007. - 230, [1] с., [12] л. ил. – (Теория истории искусств).
22. Лоброзо Ч. Гениальность и помешательство. / Ч,Ломброзо. – Минск-2000, ООО "Попурри". – 248 с.
23. Метаморфозы творческого Я художника / [О. А. Кривцун и др.]. - Москва: Памятники исторической мысли, 2005. - 374, [1] с.
24. Николаенко, Николай Николаевич Психология творчества: учебное пособие / Н. Н. Николаенко. - Санкт-Петербург: Речь, 2005. - 275, [1] с. – (Современный учебник).

25. Петрушин, Валентин Иванович Психология и педагогика художественного творчества: учебное пособие для вузов / В. И. Петрушин. - Москва: Академический Проект: Гаудеамус, 2006. - 488, [1] с. – (Gaudeamus).
26. Платонова Н. Мистецтво. Енциклопедія. / Н. Платонова К.: Перо, 2008. – 144 с.
27. Психология риторики. Ростов на Дону: Феникс, 2007. – 208 с.
28. Психология телесности между душой и телом: [сборник статей] / редакторы-составители: В. П. Зинченко, Т. С. Леви. - Москва: АСТ Москва. - Тверь: АСТ, 2007. - 731, [1] с.
29. Психология художественного творчества: Хрестоматия / Сост. К.В.Сельченко. - Мн.: Харвест, 2003. - 750, [1] с. – (Библиотека практической психологии).
30. Семенов, В. Е. Социальная психология искусства: Актуал. пробл. / ЛГУ им. А. А. Жданова. - Л.: Изд-во ЛГУ, 1988. - 165, [2] с.
31. Станиславский К. Работа актера над собой. /К.Станиславский // М. : Артист. Режиссер. Театр.- 496 с.
32. Творчество в искусстве - искусство творчества: Сб. ст. / Ред.: Л.Дорфман и др.. - М.: Наука: Смысл, 2000. - 549 с.
33. Теплов, Борис Михайлович Психология и психофизиология индивидуальных различий: избранные психологические труды / Б. М. Теплов. - Москва: Институт практической психологии. - Воронеж: МОДЭК, 1998. - 538, с. – (Психологи Отечества : избранные психологические труды : в 70 т. / главный редактор Д. И. Фельдштейн).
34. Теплов, Борис Михайлович Психология и психофизиология индивидуальных Устарханов, Азим Ханпашаевич Художественный образ картины в свете психологии эмоций, чувств и настроений: автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата искусствоведения: 17.00.09 / Устарханов Азим Ханпашаевич. - Санкт-Петербург, 2005. - 22 с.
35. Фрейд, Зигмунд Воспоминания Леонардо да Винчи о раннем детстве: [сборник: перевод с немецкого] / Зигмунд Фрейд. - Москва: Эксмо, 2010. - 605, [2] с. – (Зарубежная классика).
36. Фрейд, Зигмунд Психоаналитические этюды: [перевод с немецкого] / Зигмунд Фрейд. - Минск: Попурри, 2010. - 600, [2] с.
37. Чернецова Е.М. Искусство. Словарь-справочник. - / Е. Чернецова. – М. : БИБЛИОТЕКА Ильи Резника, 2002.- 576 с.
38. Эйзенштейн, Сергей Михайлович Психологические вопросы искусства: Сборник: Учеб. пособие для вузов по специальности "Психология" / Сергей Эйзенштейн. - М.: Смысл, 2002. - 335 с.
39. Юнг, Карл Густав Дух в человеке, искусстве и литературе: Сборник / Карл Густав Юнг. - Мн.: Харвест, 2003. - 381, [2] с.
40. Юнг К. Психоанализ и искусство /К. Г. Юнг, Э. Нойманн. Антология. – Рефл-бук, Ваклер, 1998. – 304 с.

Допоміжна

1. Арнхайм, Рудольф (род. 1904) Искусство и визуальное восприятие / Р.Арнхейм. - Благовещенск: Благовещ. гуманитар. колледж, 2000. - 392, [1] с. – (Корпус гуманитарных дисциплин : КГД).
2. Арнхайм, Рудольф (род. 1904) Искусство и визуальное восприятие: [перевод с английского] / Рудольф Арнхейм. - Москва: Архитектура-С, 2007. - 391, [1] с.
3. Арсеньев, И. К. Эстетические закономерности и психологические механизмы художественного восприятия: автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата философских наук: 09.00.04 / Арсеньев Иван Константинович. - Москва, 2011. - 27 с.
4. Афасижев, Марат Нурбиевич Изображение и слово в эволюции художественной культуры. Первобытное общество / М.Н.Афанасьев. - Москва: Едиториал УРСС, 2004. - 221 с.
5. Рансьер, Жак Эстетическое бессознательное / Жак Рансьер. - Санкт-Петербург. - Москва: Machina, 2004. - 126 с. – (Критическая библиотека, XX век).

6. Карчевская, К. С. Архетипы в кинематографе: культурологический анализ: автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата культурологии: 24.00.01 / Карчевская Кристина Сергеевна. - Санкт-Петербург, 2010. - 25 с.
 7. Коротченко, Е. А. Психосемантический анализ коммуникативного воздействия живописи: автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата психологических наук: 19.00.01 / Коротченко Евгения Александровна. - Москва, 2010. - 27 с.
 8. Кузин, Владимир Сергеевич Психология живописи: учебное пособие для высших учебных заведений по специальности "Изобразительное искусство" / В.С.Кузин. - Москва: Оникс 21 век, 2005. - 303, [1] с.
 9. Шпет, Густав Густавович Философия и психология культуры: избранное / Г. Г. Шпет. - Москва: Наука, 2007. - 478, [1] с., [1] л. портр. – (Памятники психологической мысли : ППМ).
 10. Сальникова, М. В. Темперамент как музыкально-художественный феномен: автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата искусствоведения: 17.00.02 / Сальникова Майя Вениаминовна. - Саратов, 2008. - 26 с.
 11. Свечников, Владимир Серафимович Социокультурный анализ мистификации / Владимир Свечников. - Саратов: СГТУ, 2000. - 135, [2] с., включ. обложку
 12. Грязева-Добшинская, Вера Геннадьевна Современное искусство и личность: гармонии и катастрофы / В.Г.Грязева-Добшинская. - М.: Акад. проект, 2002. - 401 с.
 13. Шпет Густав Густавович : Арх. материалы. Воспоминания. Статьи / Психол. ин-т РАО. - М.: Смысл, 2000. - 351 с.
 14. Хренов, Николай Андреевич Социальная психология искусства: переходная эпоха / Н.А.Хренов. - Москва: Альфа-М, 2005. - 622, [1] с.
 15. Шуллер, Габриеле Картины для души: живопись всеми чувствами: [перевод с немецкого] / Габриеле Шуллер. - Москва: Арт-Родник, печ. 2007 - 92 с. – (Грани творчества, Акварельные краски).
 16. Бергер, Артур Видеть - значит верить: введение в зрительную коммуникацию: перевод с английского / Артур Бергер. - Москва [и др.]: Вильямс, 2005. - 276 с.
 17. Бродецкий, Александр Яковлевич Внеречевое общение в жизни и в искусстве: Азбука молчания: Для творч. учеб. заведений, фак. педагогики и психологии / А.Я.Бродецкий. - М.: Владос, 2000. - 190, [1] с. – (Учебное пособие для вузов).
- Яновський, М.І. Механізми психологічного впливу кінематографічного відеоряду на глядача: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук: 19.00.01 / Яновський Михайло Іванович. - Харків, 2005. - 18 с.

○ ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНА РОБОТА ЗІ СТУДЕНТАМИ

Виконання додаткових завдань за темами:

1. Ілюзії сприйняття. Сприйняття простору, руху, часу.
2. Культурно-історичні та національні особливості сприйняття. Міжкультурні відмінності сприйняття.
3. Роль архетипів у сприйнятті мистецьких творів.
4. Особливості сприйняття творів образотворчого мистецтва.
5. Особливості сприйняття творів декоративно-прикладного мистецтва.

Викладач _____ доц. Типчук В. М.